

Catalunya Artística

EPILECH DE LA LLUYTA

Grup escultòric de JOSEPH CAMPENY.

15 cèntims.

BIBLIOTECA -
DAMEN PUIG

Guardéuse de que may la policia vos agafi.

Pero del punt y hora en que, ignocents ó no, hagi tingut la desgracia de véureus una vegada en las sevas urpas, no vacileu ni un segón en barrejarvos, si us vé de gana, á totas las trifulgas y revoltas que 's preparin, perque, tant si hi preneu part com si no, de totas maneres us han d' agafar y sofrireu las mateixas moléstias y penalitats que si n' hi prenguesiu.

La policia no hi creu en l' esmena: alló de *gat escaldat*..., es per ella lletra morta. Adelantantse á l' escola jurídica moderna, practica, de fa molts anys, la teoria de la inutilitat de la pena afflictiva com á correctiu, per aportar de nou delictes, al que una vegada ha traspasat las fitas, ab que la lley destría 'l be del mal.

Qui ha fet un cove, farà un cistell: qui ha delinquit, delinquirá, malgrat y que li hagin picat els dits la primera vegada: aquesta es la seva máxima. Y ab una llógica digne del que va inventarla, aixís que 's trenca l' ordre públich per cualsevolga causa, agafa tranquilament á tots els que, en ocasións semblants, y ab motiu ó no, ha ficat entre reixas y 's queda tant satisfeta, convensuda de tenir engarjolats als culpables.

Cert que 's pot donar el cas, y 's dona, de que un home qu' en la seva joventut hagi sigut de la flamarada, se reposi ab el temps y no vulgi bronquinas; es vritat qu' ab aquest sistema s' exposan á encordillar tants ignocents, com culpables...

Pero, fillets! no faltaria sino que la policia no pogués agafar á n' els ignocents! Per qué la tenim la policia? Per ficar gent á la presó, sense capficarse en averiguacións. Per ella, tot ciutadá es materia empresonable: á n' els empresonats correspón, després, demostrar la seva innocencia, si poden. Y sino, perqué no portan en banda ben visible de la persona, una

marca que distingeixi als ignocents, dels culpables.

Ja veurian com alashoras, els de l' O. no s' equivocarian. Es dir, com á equivocarse... veurán: l' home no es pas infalible. Els ministres que cobran milers de duros, pera conduhir el pobles á la felicitat, tot sovint els duhen á tres dits de trencarse el coll ab las sevas erradas; y á un trist *guindilla* ab deu rals de sou, se 'l ha de creure obligat á encertarho tot sempre? No; aixó no fora just.

Admetém, donchs, que en el cas de que 's trobés el medi d' establir una marca—com se fá ab els béns,—entre 'ls homes, per distingirlos, la policia també pendria als uns pe 'ls altres, algunas vegadas, pero confessém que seria molt de lluny á lluny, y encara, la falta deuria atribuirse á lo feble de l' humana naturalesa: l' home es débil, y 'ls cafeters y taberners son tan amables, cuan els hi convé... y 'ls hi convé casi sempre!

Sigui com vulgui y fins qu' arribi l' hora de que algún sabi, inventi la marca de que parlavam, lo cert es, que 'l sistema de las encordilladas en massa, no pot esser més práctic, ni més descansat... pe 'ls agents actius del verb, com deyam á estudi.

Ja veurán si n' es de senzill.

Tot aquell á qui agafan, ignocent ó no, queda apuntat en un registre especial: cada mena de delictes te 'l seu, subdividit en diferents seccións. Aixís els desordres ó atentats polítichs, djuintli con vulguin, tenen destinada una llista per cada color de partit que poden promourels: carlí, republicá, anarquista, etc.

Ve que cualsevolga d' ells se belluga; que 's diu si n' hi haurá una: má desseguida á la llista corresponent y els apuntats cap á la presó. No hi fá res, que molts d' ells, ni sápigam de que 'ls hi parlan: no hi fá res, que las llistas siguin vellas: no hi fá res, que alguns dels que hi figuran hagin sigut agafats ignocentment la vegada que varen apuntárloshi. Si no son culpables podrian serho; val més agafar cent ignocents, que deixar en llibertat un compromés que pugui pertorbar l' ordre públich. Si son ignocents, que 's basquejin á demostrarho: aixó es tasca seva y no de la policia, que massa fá per lo que la pagan.

Totas aquestas consideracións á la bona de Deu, me las vá inspirar el cas d' un home, que varen explicar-me l' altre día.

El protagonista es carreter d' ofici, bon ciutadà, bon pare de familia, poch amich de cafés y tabernas y treballador com el primer. Un bon home, en una paraula.

Donchs veus-aquí qu'anys endarrera, vá tractarse de fundar la societat de carreters y l' home vá apuntarshi dels primers, per tenir un lloch d' esbarjo á la festa, per ell y la familia. La Societat vá constituirse, á n' el nostre home, me 'l feren de la junta, passat el temps reglamentari vá sortir del càrrech y res.

Passaren anys y anys,—deu ó dotze,—y vingué la bomba anarquista dels Cambis Nous.

Tothom se recorda de que, segóns vá dirse allavoras, un grupo anarquista se reunía en la societat dels carreters, á la que perteneixía 'l nostre home y que vá esser tancada per ordre gubernativa. Donchs la policia, que per tot veyá anarquistas y enloch trobava á n' el qu' havia tirat la bomba, vá, repassa 'ls llibres de la societat y agafa á tots els qu' havían format part de las sevas juntas y entre 'ls tants á n' el nostre protagonista, qu' havia tingut un càrrech de las primeras.

Ja tenim al home tancat á Montjuich, sense com vá ni com costa. Al últim, després de tenirlo cartorze mesos á la sombra, com que ni sabia de qué li parlavan, no sapiguent que ferne varen posarlo al carrer.

Y ara vé lo bonich del cas. D' allavoras en-sá, com qu' havia sigut agafat per anarquista, mal que no entengués lo que vol dir anarquía, el seu nom figura en las llistas del govern civil com á tal, y encara no 's parla de vaga ó 's mou una mica de rebombori obrer, ja me 'l tenui lligat com un Cristo cap á la presó.

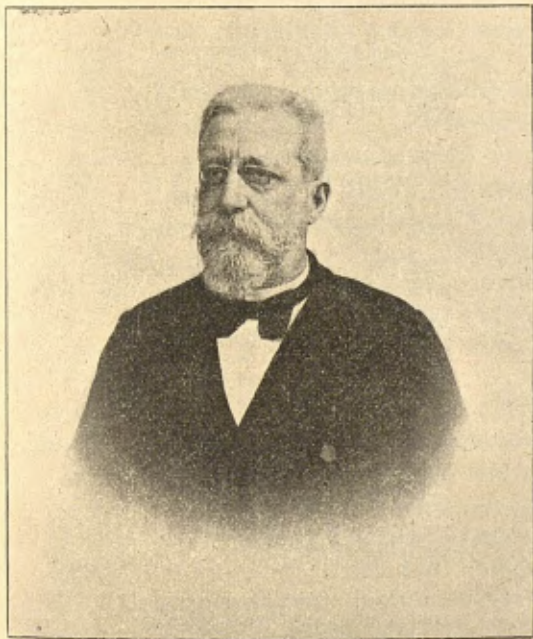
No sé las vegadas que l' han arribat á durprés, de la primera que van portarlo á Montjuich. Tant fet hi está l' home, qu' encara no sent una mica de soroll á la nit, ja 's desperta esverat, cridant:—La policia!...

—Vés quina creu!—deya l' altre dia exclamantse:—jo que no 'm fico en res, que no soch de cap partit...

—Mal fet:—un amich vá contestarli;—jo de tú, me feya dels més folls. De totas maneras han d' agafarte!...

JOSEPH PIULA.

Gent notable de Catalunya

TERENCI THOS Y CODINA

El Mestre en Gay Saber, ab quin retrato honrém avuy las planas de CATALUNYA ARTÍS-

TICA, es un dels pochs patriarcas que li quedan á la literatura catalana. Vingué á ella l' any 1861 del sigle passat, cuan tot just nexían els Jochs Florals, y ha fet per ella quelcóm més de lo que han fet alguns que passen per caps de colla, estarrufats per la intriga ó la fortuna.

Es home de grans conviccions, de lluminós criteri, de cor infantil. puig la seva candidesa y sinceritat interiors li surten al defora aixís que entaula conversa. Es catalanista, no per seguir la corrent, sino per amor á la justicia, per devoció intensíssima á Catalunya, pe l' profón coneixement que te del Dret y de la Historia, y en totas las cuestions que poden afectar á la nostra terra no necessita que li donga ningú la opinió ja formada, *oficial*, sino qu' ell ab son talent macís sab veure sempre y ben clar ahont caldria anar y lo que convindria fer.

En las sevas poesias s' hi ha de cercar més que la imatge llampant y 'l frasseig sensacionista, la emoció suau, la claretat y virior del concepte, la ingenuitat en la expressió del sentiment, la intenció bondadosa del seu objectiu. No es, donchs, un poeta teatral, un poeta de

combinacions y complicadas perspectives, sino un poeta de ideal, de marcat espiritualisme, subjectiu sempre.

Concorregué l' any 1881 á la romeria dels poetas y escriptors catalans á Montserrat,— ahont el vaig conèixer,—y allí al costat de la Massanés y la Moncerdá, al costat d'en Milá y Fontanals, d'en Rubió y Ors, del Aguiló, de mossen Cinto Verdaguer y del canonge Collell, llegí, estussiasmant á tothom, la seva hermosa poesia *A Catalunya*, que després se publicá en *Lo Llibre de la Patria*. ¡Qué be hi esqueyan, retrunyint per aquella montanya santa, els valents versos del mestre Thos!

*Ser lo que fórem,
axó volém;
catalans sempre,
sempre serém.*

D. Terenci Thos y Codina, es fill de Mataró, ahont exerceix la carrera de advocat, distingintse especialment com advocat de consulta. A la vegada y desde l' any 1876 desempenya la Càtedra d'economía política y legislació en la Escola de Enginyers industrials de Barcelona y del 77 al 80 fou elegit Diputat provincial pe 'l seu districte propi.

Fou proclamat Mestre en Gay Saber en els Jochs Florals de 1887, y en 1886 publicá *Lo llibre de la infantesa*, colecció de rondallas populars, ab un estudi brillantíssim sobre 'l género. En 1894 publicá el *Tractat de la imitació de Christ*, «traduhit de la llengua llatina á sa primogénita la catalana», obra de gran mérit, no sols per lo perfecte de la traducció, sino per son llenguatge triat y castís, y sobre tot perque vingué á enriquir la nostra literatura ab un llibre de devoció de universal renóm.

Una personalitat, donchs, de tant relléu, de tals cualitats, que tants bons serveys ha fet al Renaixement català, be mereixía figurar en nostra Revista, com á prova del respecte que 'ns mereix y de l' antiga devoció que per ell sentim.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

A casa ⁽¹⁾

Chasque auceu trovo sou
nis beu.

So seguit tota la terra,
so rodar per tot lo mon,
jo m' en torno dret á casa:
Roda 'l mon y torna al born.

Lo primer que açó va treure
¡si 'n va ser net de clatell!
Jo voldria ara inventarho
de no haverho inventat ell.

Al pedós de ma caseta
no hi fá fret ni fá calor,
prop l' escon ó ran la parra
¡quina estada: en lloch millor!

Estar d' àngels en la terra
es estar ahont s' es nat;
qui no ho creu que ho vage á veure,
jo be prou que ho so tastat.

So vist moltes fesomíes,
so encaxat ab molta gent:
Per tot tenen bech les oques,
á llevant com á ponent.

Cada terra fá sa guerra,
cada casa es un mon nou:
Tant per tant m' estíam la meua,
per ser soldat, de mon sou.

Vén á casa y compra á casa
y aixís casa farás tú,
sempre havém sentit á dirho:
No es pas or tot lo que llú.

Pedra arreu no cria molsa,
au que vola no fá niu,
nom que per tot lo mon corra
molt s' afanya, més poch víu.

Ja 'n tinch prou d' anar per llana,
ja he sortit ben esquilat,
cor y tot, si no 'm desvetllo,
fins m' hagneran escorxat.

Ja 'l conéch eix mon, be massa,
¡ni may l' hagués conegut!
vull morir ahont vaig naixer;
¡Tant de bó hi hagués viscut!

Com ma terra no hi há terra,
com ma llar cap altra llar;
Bó es rodar, mes diu la vella:
¡Quant millor en casa estar!

¡Quina dita més ben dita!
¡Hontes l' home més felís?
De la patria vers la Gloria,
de la llar al Paradís.

Giravolte, donchs, qui vulga,
rodi 'l mon, que 'l rodi arreu;
Jo m' en torno dret á casa,
Adeu, món, adeu, adeu.

TERENCI THOS Y CODINA.

Janer de 1886.

(1) A pesar de la fetxa que porta aquesta poesia, es completament inédita.

VENECIANA.—COMPOSICIÓ DE SEBASTIÀ JUNYENT.

Cuadret trist

Neva... Bufa la tramontana y á son antoix fá rodolar per l' espay las perdudas fullas, juganths sinistrement, com l'aymant oblidadís ab el cor de la donzella seduhida... La neu vá cobrint curriols y viaranyans... Gayrebé ningú transita... Sols un home, enfonzada la barretina fins á las orellas, y arrebossat ab una llarga manta segueix enderroch amunt... amunt... Vé del bosch, de fer llenya, per' escalfar á son fillet; ja que la vaga 'l priva de guanyar un miserable jornal, y 'l companyerisme 'l separa de la feyna.

A casa seva sols sa muller y son fillet treballan... ¡un xarrích de set anys, tot esprimatxat, pobret! Es un noy d' una bonesa com el pá de casa, xamós, aixeribit!... Y tan jovenet y ja ajuda á teixir... ¡Quína alegría té al cobrar el dissapte sas quatre pessetas tan afanyadas! De las sis del matí á las vuyt del vespre que trasca... y fá feyna. Es més treballador!.. Es catalá. ¡Sempre en perill sa tendre existencia!... ¡Sols creix per poplar el mon!... No co-

neix cap número; no entén cap lletra. Y sa educació moral, ¡qué descuydada! ¡llástima!... Sols sap senyarse... Sols sap el Pare-nostre... pro no sap lo qu' es penat, no coneix lo qu' es delictes, ignora lo qu' es la justicia dels homes; no comprén lo qu' es la propietat... Pobret; ¡¡planyéulo!... Pró omple 'l buyt d' un home á la fábbrica!... Al esdevenir, será teixidor... Res més que teixidor!...

No para de caure neu... y l' home arrebossat ab la llarga manta enderroch amunt... amunt... Al esser prop de la vila sent el brandeig de la campana que toca á morts. Acostantse á sa llar resa per l' ánima del difunt.

Y vá nevant... y l' home camina pausadament al compás del só trist de la campana... Avans d'arrivar á sa llar rónega, sab que ha explotat la caldera de la fábbrica ahont treballa son fill... Hi han váris morts; la majoria d' ells infelissas criaturas. ¡Si n' hi ha de ferits!... Sobres-

saltat pensa en sa esposa, y en el menut!...
 ¡Qué haurá sigut d' ells!... Apreta el pas, arri-
 va á casa: ni 'l fill ni l' esposa hi son... Conte-
 nint el trastorn. corra á la fábrika; tota está
 enderrocada, y 'l pobre home esferehit busca
 entre 'ls cossos destrossats al del seu fill... De
 sopte... llensa un crit, esferehidor, el plor se li
 núa á la gola... El pobre fill seu, apilat entre
 'ls cadávres... Un retall traydor de caldera l
 havia ferit de mort... La blancor de la neu
 feya ressaltar el color amaratat del noy... Jeya
 sobre unas estellas, tenint per coixí una viga...
 Una dona, ferida també, vetllava 'l tendre
 cos... El dolor que l' aclaparava per la pérdua
 del fill era més fondo que la cohissor de sa fe-
 rida sangnosa... ¡¡Pobre mare!!... La infelissa
 sanglotava tremendament, abrassada al cos
 mitj destrossat del tros de sas entranyas...

El pare restava com entontit... El dolor lo
 paralisava.

¡Quí sab si Deu, al péndrels aquell nin
 aumentá els ángels de son Trono, arrencant á
 la terra un desgraciát més del esdevenir! . . .

Seguía nevant, y rodolant per terra las fullas
 caygudas! Y per l' espay repercutía el só pla-
 nyívol de la campana ab son *ninch, nanch,*
ninch, nanch .. *No es nena, qu'es nen...*

CLIMENT PIERA.

Plany

El vent séch qu'esbufegava
 l'arbre vell trontollejava
 rebatentlo á dret é indret,
 y la fulla esgroguehida
 murmurava defallida,
 —Adeu, arbre, que tinch fret—

Y fugint de la brancada
 que restava despullada
 devallava lentament
 tota trista y esmarcida
 bó y cercant un lloch de vida
 hont no hi fes ni fret ni vent

El vent séch qu'esbufegava
 el fullám arrossegava
 rebatentlo á dret é indret,
 y la fulla esgroguehida
 murmurava defallida,
 —Aqui baix, ... també hi fa fret.

CARLOS FERRER CLAVÉ

Aniversari

Ja hi som al mes de Juny. Cada any al arri-
 bar el temps de l' amor, cuan l' estiu mages-
 tuosament esclata sadollat de lliris y de rosas,
 els ulls se m' omplen de llágrimas... la meva
 ànima sospira corpresa per una pena grandio-
 sa... tot el meu cor s' endola... totas las forsas
 me faltan...

Mare mèva... desde que vas morirte que la
 vida 'm sembla un desert... ¡tan carinyosa qu'
 eras!...

Te vaig perdrer cuan tot just comensava á
 capir el valor incomparable que té una mare...
 cuan tot just te coneixía...

¡Qué poch's te 'n vaig poguer fer de pe-
 tóns!...

Recordo que 'm duyas á missa cada festa y
 tot ananthi passavam per enfront del cementi-
 ri, aquell cementiri petit y sense xiprers, aixe-
 cat al cim d' un turonet curullat d' alsinas. Al
 passarhi sempre te 'l miravas... Ta poca salut
 havia fet neixer en el teu cor un pressentiment
 esgarrifós. Per aixó te 'l miravas... Com jo
 me 'l miro sempre que fugint de la prosa de la
 ciutat vaig á gaudir la poesia d' aquellas mon-
 tanyas que m' estimo tant, aquellas serraladas
 olotinas, que cada volta que las veig m' agra-
 dan mes y mes...

M' he fet gran sense 'ls teus petóns; hi cres-
 cut sense las tevas carícias... anyorante...

Mes, morta y tot me n' has fet sempre de
 mare: desde 'l cel has anat sembrant en el meu
 cor las esperansas, y, regadas ab llágrimas, al
 últim han florit las esperansas, endolsintme
 aixís el teu recort... Ja tinch qui m' hi ajuda
 á dirte Pare-Nostres... Mare de la mèva àni-
 ma... qui tant sap estimarme bè se la mereix
 una benedicció teva!...

J. M. CASTELLET Y PONT.

Maig, 30 de 1902.

Dolora

Que soch felis tothom me díu
 perquè en els llavis el bell riure
 m' hi veu florir continuament
 ab l' imperant desitj de viure.

Y no 'ls hi es dat veure als il·lusos
 que si 'l bell riure esclata en flor
 en els meus llavis—instruments dócils—
 'm plora l' ànima y 'm sangna 'l cor.

IGNASI SOLER Y ESCOPET.

Impresió

¡Quína llástima 'm feu, aquella rosella, al mitj de la vía del tren!

Tot trescant per la montanya, fent camí cap á la caseta blanca, la vaig veurer; era vermella com el desitj; delicada per una verge jove.

Me feu l' efecte, aquella flor, de que era despreciada de las altres, de las que besavan el blat que 's gronxa com mar tranquil d' onadas remorosas.

Me vá semblar com si fós rebutjada de las altrás, y que sentintse forta havia anat á creixe vora 'l perill; s' havia redressat cuan las companyas la creyan moribonda.

Vaig caminar un xich més, y girantme, guaytí cap á la vía, y la vaig veure encare, petita, delicada, vermella com un punt de sanch.

L' endemá vaig passar pe 'l lloch ahont el día avans havia vist aquella rosella que tant vá corpendrem. De sobte vá passar el tren; ab sa marxa folla, ab son pas de monstre vá colltorsarla sens pietat!

Vaig caminar depressa... depressa; vaig arribar á la vila inundada de gent sens recordarme ja de la flor aquella, roja com el desitj...

Novament vaig abandonar la vila que reya banyada pe 'l gran sol de mitj-diada, y enfonsantme el barret fins á las orellas per preservar-me de la xardor del Sol, xano-xano vaig fer camí al poblet blanch plé de tranquilitat.

Al ser á mitj camí, sentí una cansó que feyan vibrar jovenívolas veus.

Vaig anar caminant y al últim arribí al lloch d' hont eixian els cants; una era plena de pallers grogosos ahont una munió de noyas descalsas, ab els brassos nús feyan alegrement una sardana, ensemps que cantavan una cansó ignocenta com las rondallas que 'ls avis contan als seus nets. Al extrém de l' era, prop de la portalada negrosa plena d' anys, sota 'l nom que gravat en la pedra portan á fora las casas importants, hi havia arreconada, tota trista, una noyeta vermella de rostre, ab els seus peus descalsos com las altrás.

Va ferme llástima al veure que silenciosa—malgrat als seus pochos anys—semblava ja pensar quelcóm profund.

—¿Qué fas, menuda, que no ballas tú com las altrás?

—No senyor—va respóndrem ab sa veu feble, angelical.

—Feula ballar, ¡pobrissona! á n' aquesta nena. ¿D'ahont es?—vaig preguntar á la mes gran de las xicotas.

—Es bordeta—respongué la noya aquella. Va vení al poble com els aucells, sense saber quin lloch havia deixat al arribar aquí.

Y agafant á la bordeta ab un brassat, vaig passarla al bell mitj de la sardana, fent que ballessin totes.

Al eixir d' aquella era plena de pallers grogosos me torná á la memoria el recort de la rosella.

A la nena aquella, á la bordeta, ningú la estimava al poble. ¿D' ahont venia? ¿Qui sab qui l' havia portat allá? Ningú; no se sabia, era una criatura crescuda tota sola, rebutjada per las altrás com la delicada rosella.

Qui sab quina fi tindrà ella ¡pobreta!

Deu vulga que no s' assemblí á la de la rosella de la vía.

NARCÍS GILI GAY.

El bouher

Me plau sentí 'l bouher, mentres sos braus pasturan, cansonejar mandrós pe'ls geps de las alturas ab son posat ferreny, catxutxa vermelloa, torrat de cara y mans y ab son bastó de crossa, els peus dins dels xibóchs, fressant per l'herba humida fonentse suaument á dins de la boyrina.

El rey dels cims es éll, l' amich es de las áligas, es el company dels vents, las boyras y las ayguas; el bosch es son palau, son llit es l' herba verda; si 'l fret l' espaordeix, els raigs del sol lo besan, si la xardor lo bat, la gotellanta gorga li dona sa frescal ratxada que 'l retorna.

Las mexas y 'ls vadells son sos amichs de sempre, lo miran ab uns ulls, tot compassió y tristesa; y éll, dret, demunt del cim, ab sa catxutxa roja, torrat de cara y mans y ab son bastó de crossa cansonejant mandrós, atent l' esguart atura demunt dels braus feixuchs que van brandant la cúa.

J. NOVELLAS DE MOLINS.

Vista exterior del Santuari.

Excursions per l' Aragó catalá

MES NOTICIAS DEL SANTUARI DE LA MARE DE DEU DE LA FONT

En un altre article (1) ja vareig descriure, ben á la lleugera, aquest Santuari que 's troba en la part de la provincia de Teruel hont s' hi parla catalá, á unas sis horas de la frontera de Catalunya.

Avuy me pláu oferir á mos llegidors novas vistas y datos del mateix Santuari, mogut del natural interés que desperta aquella part d' Aragó, catalana de fet, y sols separada de nostra terra per unas cuantas fitas.

Forma el Santuari de la Mare de Deu de la Font, una de las notas mes pintorescas d' aquells terrenys. Acostumats com estém á veure la majoria d' hermitoris d' aytal naturalésa, en llochs arriscats y fréstechs, contrasta lo trobar el que 'ns ocupa en un indret que per lo planer reb el nom de "Las Planas", á la vorada d' un riu que uneix llurs sons mormorejadors als de la caudalosa font que neix sota 'ls peus de la Verge que allí 's venera.

Dugas iglesias forman el Santuari; una que data dels sigles XII al XIII y l' altra del sigle

XVII. El restant caseriu es l' antiga habitació dels *Freiles*, ordre religiosa-militar qu'estigué instalada allí molts anys. Encara hi ha que veure en aquest últim caseriu, algunas salas ben espayosas, un menjador, cuynas y un claustre ó plassa d' armes.

Segells de respectuosa antigüetat s'assenyalan en la primitiva iglesieta. Y es vritat que va esser fundada pe'ls cavallers Templaris, com va assegurar-nos el senyor rector de la mateixa; aquesta devía esser edificada per allá l' any 1167, cuan els estols guerrers de Catalunya y Aragó varen arrencar aquells territoris als moros, fins l' any 1232, en quina data el Rey En Jaume I, confirmá la donació d'aquella vila (Penyarroja) á l' Ordre de Calatrava.

Es opinió molt fundada la de que'ls cavallers de Calatrava varen esser els veritables fundadors. Sia aquesta ó l'altra la opinió mes verídica, lo cert es que en 1291 el Santuari ja existía, puig se coneix un testament extés en dit any

(1) Véigis el número 90 de CATALUNYA ARTÍSTICA.

Imatge antiga.

en el que un tal Berenguer Fuster, fill de Penyarroja, feu la deixa de *dos sous* (que en aquelles èpocas tenian molt valor) al Santuari de la Font.

Per altra part, en l'any 1338, el Papa Benedict XII va concedir moltes indulgències als romeus que visitessin aquell temple, y en l'any 1349, hi havia ja instal·lada una confraria quin primer confrare era el Rey En Pere IV d'Aragó (III de Catalunya).

Altres documents varem tenir el gust de fullejar, si bé ja mes moderns, deguts aquestos al cuydado de la familia del senyort Fort y Llovet. Hi havia, entre altres, un petit pergamí y en ell uns goigs dedicats á la Verge de la Font escrits en antiga parla llemosina, impresos á Tarragoná l'any 1500. La millor prova de sa antigüetat es que ja alashoras (402 anys enrera) se denominavan en la impressió *Goigs antics*.

La primitiva iglesieta ha sigut també ben important en pinturas antigas, com ho demostra encara alguna d'ellas, que bon xich estropelladas restan encara per allí terra. El cuadro millor conservat es un que representa á la Mare de Deu donant el pit al Jesuset, y encasas costums; no hi ha casa en que hi falti la

ra subsisteix perquè fou pintat sobre fusta. Varem treuren una còpia que reproduhim perquè 's pugui jutjar de son mérit y de sa antigüetat.

Pero lo que mes vá cridarnos l'atenció y lo que recomaném als excursionistas pera que ho visitin, es la bóveda d'aquella iglesieta, tan antiga com la mateixa, de la que son dignes d'admirar els treballs esculptòrichs executats sobre son fustám y las pinturas que l'exhornan. Allí hi destacan las insígnias d'algunas Ordres militars-reiligiosas; mes al bell mitj de tot, en els llochs mes visibles, s'hi veuen quatre escuts de Catalunya, que donan molt que cavilar; nosaltres sols pòguem investigar que pertanyían á uns cavallers que ajudaren á la edificació del temple. ¿Qui eran aquells cavallers? No se 'n tenen indicis. Molts eran los que allavoras portavan l'escut de las barras catalanas, pero es probable, gayrebé segur que aquells cavallers serían catalans, perquè catalans foren els pobladors d'aquell trós d'Aragó, després de la Reconquista; y catalans segueixen essent els habitants d'avuy.

Catalana es sa llengua, catalanas molts de

Portalada del Santuari.

típica porrona, y encara hi havém vist algún jayo cubrint son cap ab la barretina catalana.

MATÍAS PALLARÉS

Maig

Ha arribat el gentil Maig,
més florit de Primavera,
rublert d' efluvis de Cel
per' embaumar á la Terra.

Coronat de vert fullám
qu' engalana las flors bellas,
y hont refilan cants plascents
rossinyols y caderneras.

Sa arribada festejant
Natura 's vesteix de festa,
y el Cel, d' un blau més seré,
d' un blau més seré y alegre.

Que s' ho val el Maig florit
per son port y gentilesa;
que s' ho val el fill mimat
de l' hermosa Primavera.

A son pás deixa perfums
de las flors que l' embelleixen;
de las flors que richs ramells
n' ofereix á las donzellas.

A son pás omple l' espay
d' harmonías enciseras,
y el dols cant del rossinyol
á las ninas deixa apendrer.

A son pás el Mon somriu
alegrat per sas belsas;
tot es vida, tot es llum,
¡y tot es ditxa suprema!

Que á mes d' esse 'l fill mimat
de l' hermosa Primavera
¡es també el més del amor,
de las flors y de la Verge!

F. CARRERAS P.

La Bisbal, Maig 1902

Bibliografía.

LLIBRES Y PERIÓDICHS REBUTS EN AQUESTA REDACCIÓ.

FLORS DE MARÍA, *Poesías per Mossen Jacinto Verdguer.*

Ab preuhada dedicatória á nostra Redacció firmada per ordre del insigne poeta malt, várem rebrer aquest llibre hont s'hi sent la enlayrada inspiració del gran místich, dintre d'una senzillesa corpreadora. Inútil es que parlém, una per una, de las com-

posicions que enjoyan el tomet *Flors de María*; per tractarse del nostre estimat poeta sobran tota mena d'assenyalaments crítichs. Tan sols hem de dir que 'l segell personal del excels autor de *L'Atlántida* y *Canigó* s'hi veu estampat en cada fulla, en cada estrofa, en el detall mes menut—que de menuts ni ha mes en aquest llibre que en altres de Mossen Cinto—puig que 's tracta de flors senzillas d' una flayre tan fina que, ferlas cantar en tons enlayrats, desdiria de la modestia d'aquestas flors, molts d'ellas camperolas, y modestas per naturalesa.

La poesia, en tots els fulls de *Flors de María*, s'hi destria com els espurneigs d' una cascata de puntas de diamant, y encara molt mes avalorats son aquets raigs del sol de nostra literatura com es l'ilustre bardo á qui una terrible malaltia te affigit per pena nostra.

Que aquestas *Flors de María* embaumin son ánima en els moments en que, despert, puga fruir sos delicats perfúms!

La important casa editorial Maucci no reposa pas en son afany de donar á coneixer bon número d'obras, algunas d' ellas ben dignes de figurar en totas las bibliotecas, com son las ultimament rebudas:

Placeres cruels, Mi confesión, La salvación está en vosotros y *Novelas cortas* del célebre novelista rus, el comte Lleó Tolstoy; *La Angustia*, de Máxim Gorki y *El alma encantadora de París*, de E. Gomez Carrillo.

Ab anterioritat á la remisió de las obras que antecedeixen, várem rebrer de la própia casa Maucci els dos llibres del oficial d' exércit, D. Ricard Burguete ¡*La Guerra!* (*Cuba*) *Diario de un testigo* y (*Filipinas*) *Memorias de un herido*, abdós tomos ab ilustracions d' en Passos.

Tant aquestas obras, en quinas planas hi descriu son autor las veracitats de las passadas guerras que 'ns han costat las coionias, ab munió de detalls y escenas horripilants per lo verídicas, com els tomos que darrerament ens ha remés la casa Maucci, son forsa interessants y recomaném sa lectura, que alcanza tots els géneros.

Agrahím l'envió al popular editor, qui ja'ns anuncia que té en preparació las millors obras de Carolina Invernizio, d' Eça de Queiroz y de Guy de Maupassant.

Cada volúm dels qu' hem rebut se vén á pesseta, y de debó la val.

LA MARE ETERNA, *drama en 3 actes d' Ignasi Iglesias.*—*Tip. "L' Avenç,"*—1902.—*Preu: 2 pessetas.*

Cuan en 22 de Novembre del any 1900 va estrenarse aquesta obra en el teatro de Novetats d' aquesta capital, ja varem ocupárnosen extensament, emitint nostra opinió franca y sincera. (Número 29 de CATALUNYA ARTÍSTICA, 29 de Novembre d' aquell any.)

L' obra está luxosament editada, ab format francés, y conté 192 planas en magnífich paper satinat.

BOIRES BAIXES, *poema per Joseph M.ª Roviralta, ab dibuixos de Lluís Bonnin y ilustracions musicals d' Enrich Granados.*—Imprés á Vilanova y Geltrú, MCMII.

D' aquesta obra, presentada ab veritable luxó á la moderna, sols se n' han tirat 200 exemplars. La llegirém detingudament y ens n' ocuparém en un altre número.

En la vinent temporada—segons diu una nota del llibre—s donará á coneixe en un concert públich la part musical d' aquest poema, composta per l' Enrich Granados.

ENTRE FALDILLAS Y PANTALÓNS, *humorada en vers per C. Gumá, ab dibuixos d' en Miró.*—*Preu: 2 rals.*

En un fascicle de 32 planas, l' aixerit y popular escriptor ha donat al públich ocasió de regositjarse mitja horeta ab un assumpto ben humoristich, escrit ab els fácils versos que surten sempre de la ploma del autor de *Buscant la felicitat*.

EL FEDERALISTA, de Barcelona, periódich setmanal, any XII, número 1, época cuarta.

GACETA ARTÍSTICA, revista de música, literatura y teatros.—Any I, número 1. Surt á Sabadell.

Retorném el saludo á tots y ab gust hi establím el cambi.

ARRIVER.

Intima

I

Acóstat ben aprop, amiga meva,
acóstat més á mí,
que á ton front vull posar una corona
que acabo de teixir.

II

Qu' hermosa que 't veig ara, que bonica
enjoyada de flors!
Deix que 't miri y 't besi ab delectansa
y 't parli del amor!

III

Mes, que tens, per qué ploras? es que pensas
que un día 't deixaré?
No ho creguis, no; cuan ploras, vida meva,
es cuan t' estimo més.

J. M.ª MALLAFRÉ.

PRINCIPAL

Las obras que ab més éxit han representat els cómichs francesos que han actuat en aquest teatro, durant una curta temporada, han sigut la comedia en quatre actes d' en Lavedan, *Cathérine* y *Le gendre de M. Poirier*, comedia d' Emili Augier. La primera es una producció forsa humana, ab personatjes reals que prenen un relleu extraordinari á mida que la interessant trama va avansant. Del ayre literari res hi ha que objectar, puig la ploma d' en Lavedan es de las pulcres, sobre tot pera descriurer tendresas y sentimentalismes que constituheixen ben visiblement el clou d' aquesta producció escénica. ¡L' impresió que deixa *Cathérine* es consoladora; s' hi observan detalls hermosos psicològichs, d' una psicología veritablement humana, no estrambótica, sino natural, planera, estudis de cors nobles que per sort encara no han desaparegut de la societat com si vetlessin pe 'ls contats que quedan, no volguentlos deixar sols al capritxo d' una majoría degradada y envilida.

Le gendre de M. Poirier, es una comedia xamosa, agradable, altament moralista, escrita ab un *savoir faire* admirable, com de la ploma y bon estil de Augier, l' estimat mestre.

Tant en aquestas obras—que ja dihém, son las que més han subressortit de todas las representadas—com en las demás, que no per esser tan interessants son menos aceptables, la companyía de M. Vast ha fet las delicias del nostre públich, posant de relleu el seu talent artístich la distingida actriu Mlle. Margherito Ninove, Mme. de Kersey, Mlle. Mylda y MM. Vast, Chretien, Dumoraize y altres artistas que no recordém.

ROMEA

Las darreras funcions de la temporada oficial han sigut *Pau Claris*, de nostre estimat amic en Conrat Roure, y *Batalla de Reynas*, del malaganyat Friedrich Soler, qu' han obtingut una execució ben digne d' elogi.

La empresa ha aprofitat aquesta setmana pera donar alguns beneficis fora de temporada.

Ara á descansar y prepararse pera enriquir el teatro catalá ab obras bonas el vinent hivern.

NOVETATS

La companyía del teatro de la Comedia, de Madrid, inaugurarà la temporada ab el "vaudeville" *Le coup de fouet*, arreglat al castellá ab el títol *Tortosa y Soler*. Es una obreta molt xistosa, si bé ab todas las coincidencias y desinvo'tura del género.

Las senyoras Pino (Rosari), Rodríguez, las senyoretas Bremon y Catalá y 'ls senyors Morano, Rubio y Mendiguchia, forman un bon conjunt pera un cuadro acabat de companyia, puig que ja individualment son tots ells artistes distingidíssims.

Esperém els demás estrenos.

ELDORADO

Hi debutá diumenge á la tarde en Thuiller, ab la seva companyia del Teatro Espanyol, de Madrid. L'obra que posaren en escena fou *Juan José*, que ja teniam ben vista pe 'l mateix primer actor. A la nit, *Entre bobos anda el juego* (D. Lucas del Cigarral), la hermosa comedia de Rojas va atraurer un públich més selecte á la representació. En ella hi sobressortiren, d'una manera especial, en Donato Giménez, en el paper de protagonista; en Thuiller, en el de *D. Pedro*; en el de l'agradosa *Isabel* la senyoreta Moreno, y en el de *Cabellera*, el graciós Colóm.

Dilluns, ab la llegenda d'Echegaray *En el seno de la muerte*, en Donato Giménez hi obtingué una ovació. Tots per xò varen estarhi encaixats, sortint el públich molt satisfet de l'interpretació de l'obra.

Per'avuy s'anuncia l'estreno del drama d'en Pérez Galdós, *Alma y vida*.

GRANVIA

Bona rebuda va ferse á la companyia de la Cobeña que debutá en aquest teatro. Com á obra inaugural s'escullí *La moza de cántaro*, la regositjada comedia de Lope de Vega, refundida per en Luceño. L'obra delectá als de paladar fí y 'ls artistes que la desempeñaren—especialment la senyora Cobeña, en Cuevas y Villagomaz—varen conquistar molts aplaudiments.

La rosada

Diu que 'ls àngels, cada nit,
cuan la nit es arribada,
devallan á plorá al bosch
pe'ls que aquesta vida passan,
de llágrimas sechs els ulls,
sempre als llavis la rialla.

Per xó, jo, cada matí,
ans que 'l sol cremi la plana
vaig al bosch á arreplegar
el plor, que han deixat els àngels
en el cálzer de las flors
de més delicadas flayres.

¡Y cuant me plau de mullarm
els llavis, al petonarlhas,
ab el gust que té, tan dols,
una gota de rosada!

FAUST CASALS Y BOVÉ.

Mossén Jacinto Verdaguer

A l' hora d' entrar en máquina el present número el gran poeta seguía inspirant els mateixos cuydados de ja sa días.

Dilluns passat varen combregarlo per disposició facultativa, mes després l'insigne pacient conversá en tó animat ab un amich nostre, tornant empró á recaure un xich l'endemá.

No 's poden fer, donchs, per ara, absoluts vaticinis respecte al cambi que pot pendre la terrible malaltia de mossén Cinto, per més que ja 'ns hagi fet perdre la esperansa, totalment, d'una cura definitiva.

Nostre segon petit Concurs

Per falta material de temps tenim que aplasar fins el vinent número la publicació del Fallo del Jurat sobre las 53 composicions en prosa rebudas per aquest Concurs.

Ens escriuhen de Vilanova y Geltrú que 'l diumenge 25 del mes passat tingué lloch en el teatro Principal d'aquella important vila, una funció teatral d'homenatge á la memoria del malaguanyat home públich y poeta catalá, en Víctor Balaguer.

El teatro oferia un aspecte sorprenent per la anmació de la concurrencia que omplia la gran sala d'espectacles.

Els elements de l'agrupació "La Obrera," posaren en escena l'interessant drama histórich d'en Balaguer, *Don Joan de Serrallonga*.

L'interpretació y direcció foren inmillorables, resonant forts aplaudiments en tots els finals d'acte.

La distingida artista, Sra. Lostaló, fou objecte de moltas demostracions d'agrado en el desempeñu del difícil paper de *Joana de Torvellas*, puig sapigué donarli tot el carácter legendari que requereix.

El busto de l'immortal poeta Balaguer fou col·locat al mitj de l'escena, adornat de llorers y flors, procedintse á sa coronació.

Sellegiren varias composicions del eximi poeta y altres treballs, entre ells un de la simpática actriu Sra. Lostaló, que s'aplaudí justament. Al final, l'es-

mentada senyora coroná 'l busto ab una magnífica corona.

La reputada orquesta "Joventut Catalana," cooperá á la festa ab escullidas composicions que meresqueren l' aplauso general.

La gentada que omplia la sala, va sortirne molt satisfeta, y ben cert que 'n guardarà un bon recort.

Per tal concepte, debém donar la més encoratjadora enhorabona á cuants han contribuít á l' organizació; serveixi de mirall y exemple als pobles que saben glorificar als seus fills.

—

Nostre bon amich, l' il·lustrat advocat de la ciutat de Berga, en Jacinto Vilardaga Cañellas, autor de varias obras, entre ellas la "Historia de Berga" y "La torre de la minyona", ha sigut nombrat, fá poch, per la Real Academia de Bonas Lletres d' aquesta capital, sóci corresponent de la mateixa.

Lo felicitem de tot cor per tan senyalada distinció.

—

Ha entrat ja en el periodo de convalescencia nostre estimat amich, el Mestre en Gay Saber, en Ferrán Agulló y Vidal, qui ha sofert una llarga malaltía.

De debó ens alegrém de la millora.

—

Dissapte passat á la tarde en el Col·legi de la Plasa de Moncada, número 3, hi tingué lloch una festa in-

fantívola que resultá ben agradable, concorreguenthi gran número de familias invitadas. Aquesta festa havia sigut organizada en obsequi á la Verge ab motiu de la terminació del mes de María per las professoras del Col·legi, ab la cooperació escayenta de las nenas y senyoretas alumnas.

En el programa hi figuravan escullidas composicions vocals y literarias, corrent els *exercicis del mes de María* á càrrech de la simpática senyoreta Miqueleta Lloró, filla de nostre Administrador D. Bartomeu, quina graciosa alumna cantá molt bé una composició del nostre amich Guiteras y un' altra de Marshall. En altres números de cant hi prengueren part las senyoretas Portillo, Español, Terrarol, Solá, Rufí, Marcet y Agustí y las nenas Rovira, Brugarolas y Brunet. Recitaren bonicas poesias escritas gayrebé totas pera aquell acte las Srtas. Español, Durán, Antich, Freixas, Terrarol, Bigas, Gost y Ramonell y las nenas Diez, Ribot, Diamant, Arenas, Adelina, Serra, Crespo, Serra, Poyano, Brugarolas, Pahisa, Solá, Albareda, Jover, Ventiol, Castells, Agustí, Grau, Rovira, Brunet, Cuadrenys y Rossell.

En fi, un veritable jardí de tendres poncelletas que ab sas flayres innocents perfumavan l' ambient de la sala de festas, rebent totas las agradosas mostras de carinyo dels invitats que tingueren el gust de assaborir totas aquellas escencias captivadoras.

No cal dir cuan ens plahuen festas d' aquest jayent que, al propi temps qu' educan las joves inteligencias las estimula en la perseverancia de sos estudis y en l' amor al mérit.

¿FÈM CAMPANA?—Composició de CREUS.

Durant la vinenta temporada d'estiu actuarà en el Teatro del Tivoli una companyia d'òpera italiana, que posarà en escena, entre altres obras, *La Bohème*, *Hensel et Gretel* y *Manon*.

Al visitar las cigarreras sevillanas á la familia real, la Regent va fixarse en els pentinats de las *chulas* y n va fer grans elogis.

¡Caramba!

Noticia sensacional.

El rey de Dinamarca ha anunciat á M. Loubet que en breu li tornarà la visita.

En paraulas cobertas li ha vingut á dir: Aviat me pagarás la gorra que vas ferme.

Y á la Martinica? bons, gracias á Deu, si no fos pe 'l Mont-Pelat....

Ah, y á propòsit; fins l'altre dia, casi al cap d'un mes de ocorreguda la catástrofe, l'Ajuntament de París no va aixecar la sessió en senyal de dol.

Tardis piulasti, però 'ls castellans també diuhen: *Más vale tarde que nunca*.

A París s'ha inaugurat ja el monument qu'en memoria del célebre novelista Alfons Daudet, l'autor del *Nabab* y *L'Arlesienne*, s'ha construït per suscripció.

Dintre de pochs díes aquí á Barcelona s'inaugurarà el del creador de nostre teatro catalá, l'autor de cent obras, el gran Frederich Soler (Pitarra)...

—Y ara, que diu, vaya una platxeria... no fassi bromas... que no sab que ja ni 's recordan del lloch dont van posar la primera pedra?

—Un de la Comissió va dirme qu'era á la plassa del Oli.

—Ho veu, ni 'ls de la Comissió no saben. A la plassa del Teatro home, á la plassa del Teatro.... Recórdilshi.

Per excés de material várem retirar del número anterior la noticia de la mort del caricaturista Parera, ocorreguda el més passat. Fém constar avuy lo que sentím la pérdua del distingit artista per quin llapis humorístich havian desfílat totas las personalitats artísticas, literarias y políticas que's posaren á tret d'en Parera durant sa permanencia á Barcelona.

Descansi en pau el malaguanyat caricaturista catalá.

Llegím:

Se ignora aún con fijeza la fecha en que saldrá el *Carlos V* hacia Inglaterra.

Ves, que ara no li passi com allavoras en que tenia d'anar als funerals de la Reyna Victoria y 's va quedar pe'l camí.

Torném á llegir:

El duque de Veragua ha dicho que aprovechará el verano para redactar los proyectos de ley referentes á la nueva escuadra y medios de defensa de las costas.

¿Que tornarà á haverhi moros?

Cuydis de las ganaderías, home de Deu, que ab aixó dels barcos hi entenía mes el descubridor de las Américas. ¡Si ara pogués veure á un seu descendent convertit en ganadero!...

La ilustrada escriptora Sra. Pardo Bazán ha caygut en un renunci.

—Eh?

Oh, y tan grós; *ha regalado moñas para la corrida de la prensa*. (Telegrama de cualsevol diari del dia 29 de Maig).

—Que diu ara! una senyora tan *sabia* fentse cómpli-ce d'una festa selvatje? May mes li llegeixo cap novel.

—Pero atengui, sant cristiá; que no ha llegit qu'era *para la corrida de la prensa*, y un autor ó autora, hi han d'estar bé ab la prempsa... ¿que dirían els *chicos* cuan sortiría un'obra d'aquells que no haguesin regalat *moñas*? Figuris que una colla de damas de la noblesa de Madrit també varen regalarne...

—Sab lo que hi dich jo á tot aixó?

—Algun disbarat.

—No senyor; que dels cent espanyols, setantaciach no saben de lletra... y que estigan per *moñas* la gent que ha de donar llum. ¿No m'ha entés? Donchs, veliaqui. Ja 'n parlarém un altre dia.

Bustos del Dr. Robert

El llorejat escultpor en Joseph Pagés y Horta ha executat un busto del anyorat patri-ci Dr. D. Bartomeu Robert, de quina obra n'ha fet reproduccions expressament pera CATALUNYA ARTÍSTICA.

Reducció del busto que oferim.

Preu del busto: 7 pessetas.—Embalatge y ports, 4 PESSETAS.

Tots els encàrrechs á l'Administració de CATALUNYA ARTISTICA.

Aquets bustos están exposats en els establiments de Barcelona: carrer de Aviñó, 21; carrer d'Escudellers, 51; Plassa del Teatro, 6.

Llochs de venda: Llibreries de López, Verdaguier, kioscos "El Sol", "El Siglo" y en l'Administració d' aquest periódich. L' obra 's vén descompte de comissió, al objecte de engrossir la cantitat que la Empresa de CATALUNYA ARTISTICA entregará al ilustre autor del **CANIGÓ**.

Monument á Frederich Soler

Suscripció pública destinada á aumentar els ingressos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER, quals donatius no podrán excedir de una pesseta, al objecte de donar á la suscripció caràcter popular.

De las cantitats recaudadas se'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Suma anterior. 40'70 pts.

Don Secundí Font.	1	»
» F. M. Ll.	1	»
Dugas bonas catalanas del Mas. iou.	2	»
Un Barceloní.	1	»
Además l' Agrupació Catalanista «Bach de Roda» d' aquesta ciutat, que ha obert una suscripció, ens ha remés las següents cantitats:		
Don Joan Bordas Durán.	0'25	»
» Joseph Fabregat.	0'50	»
» Ricart Ferrer Smith.	0'30	»
» Joan Figol Passolás.	0'10	»
» March Carreté Montané.	0'50	»
» Xavier Casas de Briz.	0'10	»

Total. . 47'45 »

Continúa oberta la suscripció en la Redacció de CATALUNYA ARTISTICA.

CANIGÓ

llegenda pirenyca del temps de la Reconquista

PER

Mossen Jacinto Verdaguier

2.ª edició de luxe publicada per CATALUNYA ARTISTICA

Vinyetas decorativas d' Alexandre de Riquer.

Hermosas tapas tiradas á varias tintas, plata y or, dibuixadas per A. Soler.

Preu del tomo: CINCH PESSETAS

Correspondencia literaria

F. Carreras P. (La Bisbal): Publicarém quelcom de lo qu' envia.—*J. Mercader Vives*: "A un aucell" es d' una ignoencia...—*J. M.ª Nadal y Juaverillo*: Passi per la Redacció y parlarém de tot.—*A. A.*: Envihi el nom.—*Quimet*: Ripiosa.—*B. Romá Oliveras* (Mataró): Totas sas composicions adoleixen d' un defecte; son defectuosas de metre, y es una llástima perque hi ha bon sentit.—*R. Ubach* (Tarrasa): Mal rimada.—*A. L. F.*: No está del tot mal versificada, pero te un jayent massa personal.—*Joseph Via*: De vosté publicarém quelcom, retocat.—*E. R. A.*: L' assumpto té una consistencia molt feble.—*Agustí Durán S.* (Cervera): Sas "Fullas d' album" en varias estrofas la rima es defectuosa. L' altra poesia te 'l mateix defecte.—*Ramón Ribera Llovet* (Sabadell): Aviat li escriuré particularment respecte á la petició que 'm té feta.—*X. Dachs*: Aprofitarém algun dibuix.—*J. Plana y Dorca*: Varem trobar que *In memoriam* tenia algun defecte de forma; de totas maneras miij mercés per son interés.—*Gilmartin* (Sabadell): Dispensi, pero es bastant dolent.—*Domingo Roca*: Igual, exactament igual.—*Jaume Puig* (Mataró): Prenguí nota dels dos que 'l precedeixen. Ja es una malaltia contagiosa!—*Joan Ferraté* (Reus): Debia véuren una; l' altra no m' acaba de satisfer; vosté ho fa millor.—*Frederich Sala* (Sallent): Fluxeja molt. Envihi quelcom més.—*Joan Parellada Segura*: Aviat se li publicarà algun treball.—*M. Carné*: Lo de vosté no pot anar.—*Z.*: Es poca cosa.—*Lluís Moliné*: No té interés.—*F. Santigosa Martin*: Mirarém de publicarho.—*J. Gener Roig*: No 'ns agrada.—*J. Ll.*: Tampoch.—*A. S. Pou*: ¡Quina sintaxis... y quina ortografia!...—*Calderó del Lletig*: Ripiosa.—*A. Monreal*: Passi per la Redacció y procurarém complaurel.—*Un probable concurrente*: Sobrava la resposta; ¿que no ho veu que 'l periódich es catalá?—*L. K. y S.* (Sitges): No 'ns satisfá del tot.—*Enrich Jofré* (Tarrazona): Ho publicarém.—*Joaquim Delclós y Dols*: També, un xich retocat.—*M. Torrent*: Es fluxi.—*Joseph Aragonés y Xelma*: L' article es un xich vulgar; la poesia ab algun petit retóch la publicarém.—*R. Homedes Mundo* (Tarragona): Farém els possibles pera complaurel, per mes que 's seus treballs s' han de retocar bastant, ortogràficament.—*Pere Salom y Morera* (Tarrassa): L' assumpto no te consistencia.—*Ramón Amorós Estebanell* (Premiá de Mar): Aquest cop es menys descuycada la versificació, pero l' assumpto es molt gastat. No 's desanimi, practiquis forsa.—*Gironella*: La rima es desgarrada.—*Afició*: Ja 's veu ja qu' es d' *afició*.—*Miquel Rosselló*: La poesia es bastant incorrecta. Mercés per la enhorabona qu' envia.—*P. Gali Guix* (Tarrassa): Res pot salvarse; lo que no es fluxi es riplós, lo que no es riplós es fluxi y lo demés es incorrecte. Mirishi més.—*F. Y. y de C.*: Incorrectíssima.—*Institut Obrer Gracienc*: Se 'ls complaurá molt aviat.—*Climent Piera*: Ja ho veu.—*S. Vallés*: Ho trobém defectuós.

J. Bordas Durán: Es fluxi lo qu' envia.—*F. de P. Castell y Carbonell*: Molts dels versos de la seva poesia son poch expontánis.—*J. M.ª Ribas Monfar*: No 'ns agrada:

Lluís de Bonafoux: Complagut.—*Narcís Gili Gay*: ¿Ho ha vist? Una coincidencia.

Queda encara molt pera contestar.

NOSTRE**FOLLETÍ**

Ab el present número repar-
tim el **PLECH 11e** de la
preciosa y popular novela
de costums del nostre temps*

La Papallona

original del eminent novelista
català

Narcís Oller

nova edició esmeradament
corretjida per l' autor y
seguida d'un judici crítich
del célebre novelista francés

Emili Zola

Acabada **LA PAPALLONA**,
seguirà un llibre del genial
poeta

Apeles Mestres

titulat

CANSONS

que ha deixat ja completa-
ment llest son eximi autor.

UNA SPORTMAN, dibuix de RAMÓN CASAS.

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT D'ARTS Y LITERATURA

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó a la porta.)

DIRECTOR: **J. AYNÉ RABELL**. — ADMINISTRADOR: **BARTOMEU LLURÓ**

EN SOS NÚMEROS ORDINARIS PUBLICA:

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 8 de folletí literari. —
Gravats y dibuixos de notables artistas.

Confecciona sovint números extraordinaris.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANJER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 cèntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 cèntims